

Nr 134.

Ankom till riksdagens kansli den 17 augusti 1914 kl. 4 e. m.

Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrade villkor för lån från odlingslånefonden.

I en till riksdagen den 3 juli 1914 avlåten, till jordbruksutskottets förberedande handläggning hänvisad proposition, nr 226, har Kungl. Maj:t under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag föreslagit riksdagen godkänna följande i statsrådsprotokollet intagna förslag till villkor för lån från odlingslånefonden:

Mom. 1. Från odlingslånefonden må av Kungl. Maj:t anvisas lån till utförande av sådana vattenavlednings- och avdikningsföretag, vilka avse odling av sankta trakter eller förbättring på annat sätt än genom täckdikning av förut odlad åker eller äng eller vinnande av ny äng.

För varje företag, till vilket lån från odlingslånefonden sökes, skall fullständig arbetsplan uppgöras av sakkunnig person och underställas Kungl. Maj:ts prövning. Sådan arbetsplan bör tillika innefatta *dels* utredning angående jordens naturliga beskaffenhet och större eller mindre lämplighet för odling, *dels* uppskattning av det jordförbättringsvärde, som beräknas skola vinnas genom vattenavlednings- och avdikningsarbetet, *dels*, i händelse odlingsarbete förekommer, särskild uppskattning av det jordförbättringsvärde, som beräknas skola härigenom vinnas, *dels ock* beräkning över kostnaderna såväl för vattenavledningen och avdikningen som för odlingen, där sådan förekommer.

Mom. 2. Lån från odlingslånefonden beviljas ej, med mindre lantbruksstyrelsen vitsordar, att, så vitt styrelsen kan finna, laga hinder mot företagets utförande ej förefinnes.

Bihang till senare riksdagens protokoll 1914. 10 saml. 55 häft. (Nr 134.) 1

Mom. 3. Vederbörande, som erhåller lån från fonden, är underkastad alla de villkor och kontroller, som av Kungl. Maj:t prövas lämpliga och nödiga.

Mom. 4. Lånet kan av Kungl. Maj:t bestämmas till hela det belopp, vartill enligt den fastställda arbetsplanen kostnaden för vattenavledningen och avdikningen efter avdrag för det bidrag, som för samma företag eller samma område inom företag kan vara lämnat från norrländska eller allmänna avdikningsanslaget, beräknas komma att uppgå, dock med iakttagande, dels att kostnaden för tegdikning eller täckdikning härvid ej må inräknas, dels ock att lånet ej må överstiga sjuttio procent av det genom vattenavlednings- och avdikningsarbetet uppkommande jordförbättringsvärde, som lantbruksstyrelsen anser sig kunna vitsorda. Låntagaren skall genom kontant tillskott, materialier eller annat bidrag bestrida vad till hela företagets fullbordande kan erfordras utöver lämnat statslån och bidrag från något av nämnda anslag.

Mom. 5. Med den, som mot åtnjutande av lån från odlingslånefonden åtager sig ett arbetsföretag, skall skriftligt kontrakt i vederbörlig ordning avslutas samt av lantbruksstyrelsen godkännas. Kontraktet skall innefatta förbindelse för låntagare dels att, i noggrann överensstämmelse med den fastställda arbetsplanen och under skyldighet att därvid vara underkastad vederbörandes kontroll, påbörja och fullborda såväl vattenavledningen och avdikningen som även odlingsarbetet inom viss bestämd tid och dels att genom egna tillskott utgöra vad som kan erfordras utöver statslånet och bidrag från något av ovannämnda anslag.

Mom. 6. För fullgörande av till företaget hörande odlingsarbete skall ställas sådan säkerhet, som godkännes av lantbruksstyrelsen; skolande denna säkerhet upphöra att gälla, så snart odlingsarbetet blivit avsynat och godkänt.

Mom. 7. Sedan det i mom. 5 omförmälda kontrakt avslutats, har lantbruksstyrelsen att därom underrätta statskontoret; varefter det åligger statskontoret att ofördröjligen låta dels i allmänna tidningarna dels ock genom Kungl. Maj:ts vederbörande befallningshavande i länskungörelserna införa kungörelse om odlingslånets beviljande, i vilken kungörelse de fastigheter, å vilkas ägor arbetsföretaget kommer att med understöd av lånet utföras, skola uppgivas.

Mom. 8. Lånet må ej till någon del utbekommas, förrän arbetsföretaget blivit börjat, men därefter få lånemedlen, efter hand och i mån av arbetets fortgång, lyftas vid de tider, som finnas utsatta i kontraktet eller särskilt blivit bestämda av lantbruksstyrelsen; dock med skyldighet för vederbörande att efter utfäende av den del av lånet, som enligt be-

stämmelse i varje särskilt fall får lyftas på grund därav, att arbetet blivit börjat, vid varje av de följande lyftningstiderna, innan ytterligare låne-medel må utbekommas, hos statskontoret förete intyg av lantbruksstyrelsen, att, enligt vad därstädes nöjaktigt styrkts, så mycket av arbetet blivit utfört, som skäligen kan anses motsvara vad i förhållande till det beviljade låneunderstödet belöper å vad som redan utbekommit av lånet; börande, så vida icke Kungl. Maj:t med avseende å särskilda förhållanden prövar skäligen annorlunda förordna, någon del av lånet innestå i statskontoret, intill dess vattenavlednings- och avdikningsarbetet är avsynat och godkänt.

Mom. 9. Lånen skola av statskontoret utbetalas antingen omedelbart eller ock genom Kungl. Maj:ts vederbörande befallningshavande; börande, innan större eller mindre del av beviljat lån utbetalas, hos statskontoret företes:

a) om arbetets utförande, i enlighet med mom. 5, avslutat och godkänt kontrakt;

b) behörigt intyg att arbetet är börjat;

c) till statskontoret eller order ställd, av statskontoret godkänd skuldförbindelse, som skall innefatta vederbörandes åtagande att, intill dess lånet, jämlikt kungörelserna den 13 juni 1845 och den 3 november 1848, blivit fördelat på de fastigheter, vilka skola ansvara för återbetalningen, och fördelningen vunnit laga kraft samt på föreskrivet sätt antecknats uti jordeboken, ansvara för lånets betalning ävensom för lyftade statsmedels återbäring, i fall mot kontraktet brytes; och

d) av statskontoret godkänd borgen eller annan säkerhet för den avgivna skuldförbindelsens uppfyllande.

Mom. 10. De låne- och säkerhetshandlingar, som för odlingslåns utbekommande avlämnats till statskontoret, förbliva uti statskontorets vård; dock skola sådana handlingar, som vederbörande ämbetsmyndigheter kunna bliva i behov att begagna, på behörig rekvisition utlämnas till dem.

Mom. 11. I händelse avvikelse, utan därtill erhållen vederbörlig tillåtelse, skett från den fastställda arbetsplanen,

eller arbetet icke inom därför bestämd tid fullbordats, utan att anstånd med detsammans utförande medgivits av lantbruksstyrelsen,

eller statskontoret skulle finna den säkerhet, som jämlikt mom. 9 d) blivit ställd för den i mom. 9 c) omförmälda skuldförbindelse, icke vidare nöjaktig, och ny säkerhet, som av statskontoret godkännes, icke varder inom bestämd tid avlämnad,

eller den bestämda annuiteten icke varder i behörig tid erlagd,

ankommer på Kungl. Maj:t att låta inställa all vidare utbetalning av statslånet samt — därest icke lånet redan blivit fördelat på vederbörande fastigheter och antecknat i jordeboken — återfordra vad av lånet uppburits, att på en gång eller efter hand inbetalas till statskontoret inom den tid, som bestämmes av Kungl. Maj:t.

Statskontoret bör tillse, att sådan inbetalning ingår i vederbörlig ordning; och skall det åligga vederbörande att å sålunda lyftade och återburna medel jämväl erlægga fem procent årlig ränta från lyftningsdagen till dess återbetalning sker.

Mom. 12. När det till ett med lån från odlingslånefonden understött företag hörande vattenavlednings- och avdikningsarbete blivit slutligen avsynat och av lantbruksstyrelsen godkänt, åligger det lantbruksstyrelsen att härom meddela statskontoret underrättelse, varefter statskontoret har att hos Kungl. Maj:ts vederbörande befallningshavande göra framställning om lånets fördelning å de fastigheter, vilka skola ansvara för dess återbetalning.

Mom. 13. Alla med lån från fonden utförda arbeten skola, så länge någon del av lånet återstår ogulden, vederbörligen underhållas av den eller dem det åligger.

Mom. 14. Å den av Kungl. Maj:t bestämda lånesumman beräknas för de första tre åren från första lyftningsdagen icke någon ränta.

För näst därpå följande tre år beräknas å lyftade belopp tre och sex tiondels procent årlig ränta, vilken vid dessa tre års slut lägges till den beviljade lånesumman. Å det sålunda uppkommande beloppet erlägges från och med sjunde året efter första lyftningsdagen, till dess lånet blivit slutbetalt, en annuitet av sex procent, därav såsom ränta räknas tre och sex tiondels procent å det oguldna kapitalbeloppet.

Sedan odlingslån blivit fördelat på vederbörande fastigheter och antecknat i jordeboken, äger jordägare, som sådant önskar, att, oberoende av det här ovan stadgade återbetalningssätt, när som helst under lånetiden, sex månader efter hos statskontoret gjord uppsägning, inbetala hela det på hans fastighet belöpande skuldbelopp, jämte all därå upplupen ogulden ränta.

Mom. 15. I avseende på sättet och ansvarigheten för de i näst-förestående moment omförmälda inbetalningars verkställande böra ovan åberopade kungörelser den 13 juni 1845 och den 3 november 1848 lända till efterrättelse.

Mom. 16. Alla kostnader av vad beskaffenhet de vara må, som i följd av erhållna lån föranletts för statskontoret, skola utan undantag bestridas eller gottgöras av låntagaren.

Mom. 17. Intressenter i företag, vartill lån från fonden erhållits, åligger att vid avslutandet av kontrakt om arbetets utförande överlämna till lantbruksstyrelsen, för att i dess arkiv förvaras, bestyrkt kopia av de gillade ritningarna för arbetet, ävensom bestyrkta avskrifter av därtill hörande godkänt betänkande jämte kostnadsförslag.

Dessa ändrade villkor skola gälla från och med år 1915. De skola därvid tillämpas även i fråga om tidigare beviljade lån, så vitt angår åtgärder som beträffande sådana lån vidtagas efter 1915 års ingång.

Beträffande utredningen i ärendet tillåter sig utskottet hänvisa till det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet i ämnet.

Gällande villkor för lån från odlingslånefonden finnas fixerade i kungörelse av den 14 juni 1901, i vilken sedermera, på grund av beslut av 1912 års riksdag, ändring skett genom kungörelse den 31 december 1912.

Utskottet.

De ändringar uti berörda villkor, som av Kungl. Maj:t nu föreslagits, föranledas *dels* av Kungl. Maj:ts uti statsverkspropositionen till innevarande riksdag framlagda förslag om överflyttning till lantbruksstyrelsen av handläggningen av de s. k. vattenavledningsärendena, *dels* av Kungl. Maj:ts i proposition nr 124, till innevarande riksdag framställda förslag om ändring uti gällande bestämmelser rörande *fördelning* av odlingslån *och dels* slutligen utav vissa av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och lantbruksstyrelsen väckta förslag i fråga om ändring av nu omförmälda villkor i syfte att vinna förenkling i arbetet och lättnad för odlingslånesökande.

De ändringar, som betingats av Kungl. Maj:ts förstnämnda av riksdagen redan godkända förslag om överflyttning till lantbruksstyrelsen ensam av den förut på väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt lantbruksstyrelsen gemensamt ankommande handläggningen av vattenavledningsärendena, äro uteslutande av formell natur och föranleda icke någon erinran från utskottets sida. Utskottet, som i sitt den 6 innevarande augusti avgivna utlåtande nr 119 tillstyrkt det av Kungl. Maj:t i proposition nr 124 framlagda förslaget angående ändring i gällande bestämmelser rörande fördelning av odlingslån, har följaktligen icke heller haft något att erinra mot den i anledning av berörda förslag påkallade ändrade formuleringen i vissa moment av gällande villkor för lån från odlingslånefonden.

Vad därefter beträffar de av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt lantbruksstyrelsen gemensamt väckta ändringsförslag, avse dessa åvägabringande av ändringar i två olika riktningar, nämligen dels ändring i sådant syfte, att åt berörda ämbetsverk — eller, sedan till lantbruksstyrelsen ensam överflyttats handläggningen av nu ifrågavarande ärenden, åt sagda styrelse — skulle överlämnas befogenhet att medgiva förlängning i arbetstiden för ett med odlingslån understött arbetsföretag, dels ock viss ändring av bestämmelserna i fråga om den säkerhet, som skall ställas för fullgörande av det med Kronan avslutade kontrakt om odlingsföretag av nu ifrågavarande slag samt för de lyftade lånemedlens återbäring, i händelse mot kontraktet brytes.

Förslaget att till lantbruksstyrelsen skulle överlämnas den befogenhet att medgiva förlängning i arbetstiden, som för närvarande är Kungl. Maj:t förbehållen, har utskottet funnit välbetänkt och lämpligt, enär en sådan förändring skulle bidra till ett snabbare avgörande av ärendena samt en önskvärd förenkling av arbetet. Utskottet har så mycket mindre funnit betänkligheter böra möta mot denna anordning, som dylik befogenhet redan tillagts vederbörande ämbetsverk i fråga om arbeten, vartill understöd utgår från de med odlingslånefonden likartade avdikningsanslagen, samt några olägenheter av detta medgivande icke förmärkts.

Vidkommande den säkerhet, som skall ställas för det behöriga fullgörandet av arbeten av nu ifrågavarande slag, hade väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt lantbruksstyrelsen föreslagit, att säkerheten för kontraktets fullgörande samt för de lyftade statsmedlens återbäring, i fall mot kontraktet brutits — vilken säkerhet enligt nuvarande bestämmelser upphör att gälla först när arbetet i sin helhet och således ej mindre vattenavlednings- och avdikningsarbetet än även odlingsarbetet blivit avsynat och godkänt — i stället skulle upphöra att gälla, beträffande vattenavlednings- och avdikningsarbetet — liksom för närvarande — då detta arbete blivit avsynat och godkänt, men beträffande odlingsarbetet så snart lånet genom laga kraftägande utslag fördelats på den eller de fastigheter, som skola hava att svara för lånets återbetalning. Med erinran, att det för närvarande ansåges ovisst, huruvida ansvar att återbära lyftade statsmedel i händelse mot kontraktet brutits, lagligen kunde anses föreligga *efter* det medlen blivit genom vederbörligt fördelningsutslag fördelade på respektive fastigheter, har emellertid departementschefen framhållit, att den enda pålitliga utvägen att vinna rättelse beträffande ett icke behörigen fullgjort odlingsarbete syntes vara att vid domstol föra talan om vederbörandes förpliktande att fullgöra arbetet enligt kontraktet. Vid sådant förhållande har departementschefen

icke ansett det tillrådligt att ifråga om själva odlingsarbetet eftergiva den fordran på ställande av säkerhet för *kontraktets fullgörande*, som för närvarande är föreskriven. Däremot har departementschefen ansett, att säkerheten för kontraktets fullgörande, i vad avser fullbordande av vattenavlednings- och avdikningsarbetet, borde utan tvekan kunna eftergivas, alldenstund fördelningsutslag icke meddelas, förrän detta arbete blivit fullbordat, avsynat och godkänt samt återfordringsmöjlighet i detta fall sålunda alltid stode öppen så länge kontraktsbrott över huvud kunde äga rum. Vidare har departementschefen funnit det önskvärt, att den nyssnämnda ovissheten, huruvida återbäringsskyldighet förefinnes jämväl efter fördelningsutslaget, måtte helt avlägsnas samt för den skull föreslagit, att ifrågavarande betalningsansvar måtte bestämmas att upphöra i och med att fördelningsutslaget vunnit laga kraft och fördelningen antecknats i jordeboken.

I likhet med departementschefen har utskottet funnit betänkligheter möta mot ett eftergivande av den säkerhet för odlingsarbetets fullgörande, som enligt nu gällande bestämmelser skall förefinnas, intill dess detta arbete blivit fullbordat, avsynat och godkänt. Enligt utskottets förmenande ligger det stor vikt uppå, att kontraktet behörigen fullgöres samt att det däri utfästa odlingsarbetet verkligen utföres. Dels torde nämligen det allmännas intresse kräva, att den ifrågavarande jorden, för vars odlande Kronan lämnat lån, verkligen blir uppodlad, och dels synes det med fog böra åligga staten att tillse, att icke eventuella inteckningshavare, vilkas säkerhet minskats därigenom att staten såsom odlingslånegivare erhållit tyst förmånsrätt till betalning framför inteckningshavarna, bliva lidande därigenom att odlingsarbetet och därmed egendomens beräknade förhöjning i värde uteblir. Då någon återbetalningsskyldighet icke efter fördelningsutslaget torde kunna utkrävas, utan enda medlet att förmå vederbörande att fullgöra odlingsarbetet synes vara vitesföreläggande eller arbetets utförande på jordägarens bekostnad, torde säkerheten för detta arbetes utförande icke böra eftergivas. Denna uppfattning har ock av riksdagen uttalats vid flera föregående tillfällen.

Däremot synes icke något vara att erinra mot eftergivandet av nu ifrågavarande säkerhet för kontraktets fullgörande, i vad avser fullbordandet av vattenavlednings- och dikningsarbetet. Enär fördelningsutslag icke meddelas, förr än detta arbete blivit avsynat och godkänt, står, såsom departementschefen ock anmärkt, återfordringsmöjligheten här öppen så länge kontraktsbrott kan äga rum och för dylik återbetalning skall, enligt gällande bestämmelser, särskild säkerhet ställas. Här-

till kommer att någon omsorg om vederbörande inteckningshavares rätt för det fall lånet återfordras, på detta stadium icke är av nöden, enär någon fördelning på jorden då icke ägt rum och någon med tyst förmänsrätt jorden graverande förpliktelse följaktligen icke heller uppkommit.

På av departementschefen anförda skäl anser utskottet vidare, att den omtvistade återbäringsskyldigheten efter fördelningsutslaget bör, såsom obehövlig, helt upphävas, och i sammanhang därmed ock nyss nämnda särskilda säkerhet för lyftade statsmedels återbetalning begränsas till denna tidpunkt.

Slutligen har utskottet icke haft något att erinra mot de i Kungl. Maj:ts förevarande förslag i vissa andra avseenden vidtagna förtydliganden och jämkningar uti nu oförmälda villkor, för vilka ändringars innebörd departementschefen i statsrådsprotokollet närmare redogjort.

Utskottet får därför, under återopande av vad ovan anförts, hemställa,

att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition antaga ovan intagna förslag till villkor för lån från odlingslånefonden att gälla från och med år 1915.

Stockholm den 14 augusti 1914.

På jordbruksutskottets vägnar:

D. PERSSON i Tällberg.

Närvarande: herrar Persson, Ericsson, Odelberg, Pers, Lindblad, Lundell, Andersson, Nilsson i Tånga, Öberg och Kronlund, Ingeström, Barthelson, Rosén, Bosson och Norin.